08/01/2020

Η αξία της Παραδόσεως στη βιωματική πορεία της Εκκλησίας

/ Γνώμες

Στις σύγχρονες κοινωνίες των τελευταίων χρόνων εμφαίνεται ένα έντονο ενδιαφέρον επαναδιαπραγμάτευσης και καλλιέργειας των πνευματικών αξιών, που ενέσκηψαν εκ νέου και στο περιβάλλον της Ορθόδοξης Παράδοσης. Αυτή η στροφή είναι λογική απόλυτα, διότι ο σύγχρονος άνθρωπος εξαντλημένος από τον υλικό ευδαιμονισμό, ο οποίος γνώρισε υπέρμετρη ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια, αναζητά την απλότητα σε αντιδιαστολή της συνθετότητας των καιρών. Παράλληλα, η παντελής έλλειψη ανθρωπιάς, προκαλεί την ουσιαστική ανάγκη αναζήτησης του πλούτου και του βάθους της ορθόδοξης πνευματικότητας. Αυτό διότι, έτσι ο άνθρωπος μέσα από το ορθόδοξο βίωμα αφ’ ενός μεν βρίσκει λύσεις στους καθημερινούς προβληματισμούς του αφ’ ετέρου δε διασκορπίζει την αγωνία του με τη βεβαιότητα ενός ορθού βιώματος, που δεν εκτρέπεται σε λάθος τρόπους ζωής.

Το σημαντικό στοιχείο που ενυπάρχει στην Ορθόδοξη Παράδοση και στο βίωμα στο οποίο προτάσσεται, είναι ότι παραμένει ιδιότυπα ρεαλιστική. Η θέση αυτή θα προκαλούσε ενδεχομένως έντονο προβληματισμό πώς ένα ρεαλιστικό συστατικό

στοιχείο ενός βιώματος, μπορεί παράλληλα να είναι και ιδιότυπο. Ο προβληματισμός όμως αυτός εξασθενεί και αποδυναμώνεται παντελώς στη γενικότερη θεώρηση της Ορθόδοξης Παράδοσης. Η Ορθόδοξη Παράδοση είναι ρεαλιστική, αλλά παραμένοντας ανθρώπινη. Αυτό σημαίνει ότι τα πάθη, οι αδυναμίες, οι προβληματισμοί και η ίδια η δυναμική του ανθρώπου είναι αναγνωρίσιμα στοιχεία στο ορθόδοξο περιβάλλον της Παράδοσης. Τρανό παράδειγμα αποτελούν οι Άγιοι της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Το προβαλλόμενο βιωματικό περιβάλλον των Αγίων της Εκκλησίας, έτσι όπως καταγράφεται στα ίδια τα κείμενά της Εκκλησίας ή ακόμα όπως αποτυπώνεται στον προφορικό της λόγο, δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια διαρκής ρεαλιστική αναφορά στην ανθρώπινη αδυναμία. Αυτή η επίγνωση της αδυναμίας, που γίνεται βιωματική δυναμική σε μια διαρκή ταπείνωση με διαρκή στόχο την μετάνοια, καθιστά του Αγίους μοναδικούς για έναν λόγο. Ο Άγιος αυτογνωρίζεται εντός της βιωματικής του πορείας και αυτή η αυτογνωσία είναι το στοιχείο που στην Ορθόδοξη Παράδοση και στην Ορθόδοξη Εκκλησία αναγνωρίζεται ως Αγιότητα. Το δεδομένο αυτής της ουσιαστικής βιωματικότητας του Αγίου, που γνωρίζει τον εαυτό του σε πνεύμα ταπεινωτικής συντριβής και καθημερινής μετάνοιας, είναι αυτό εκ του οποίου απορρέει η ζωντάνια, η ζεστασιά και η αλήθεια των λόγων και των έργων του.

Στην αντίληψη πολλών είτε χριστιανών είτε μη, ότι η Ορθόδοξη Παράδοση αποτελεί ένα αυστηρό βιωματικό περιβάλλον πορείας, εμφαίνεται η αδυναμία κατανόησης της Ορθόδοξης Αλήθειας. Η Ορθόδοξη Παράδοση όντως παρουσιάζεται αυστηρή, όταν αφαιρεθεί η ρεαλιστική οπτική της προσέγγισής της και αντικατασταθεί με κριτήρια ορθολογισμού. Ο ορθολογισμός δεν εμπεριέχει μήτε δεδομένα πίστης μήτε δεδομένα ταπείνωσης μήτε δεδομένα μετάνοιας. Αφαιρώντας όμως αυτά τα στοιχεία από την Ορθόδοξη Παράδοση, αφαιρούμε τον ίδιο τον άνθρωπο και σαφώς μια τέτοια Παράδοση δεν μπορεί να είναι βιωματική. Αντίθετα, η προσέγγιση της Ορθόδοξης Παράδοσης με τη ρεαλιστική βεβαιότητα και την ανθρωπιά, έτσι όπως καλλιεργείτε στην πίστη, την ταπείνωση και την μετάνοια, έχει την δυναμική να αντιμετωπίζει το όποιο πρόβλημα του ανθρώπου με προσιτό τρόπο. Έτσι, κάθε άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να αντιληφθεί και να αντιμετωπίσει το βίωμα εντός της Εκκλησίας, με μοναδικό μέτρο την δυναμική των προσωπικών του ικανοτήτων.

Στην Ορθόδοξη Παράδοση ακόμα και η αμαρτία αποκτά μια διαφορετική διάσταση, που πολλές φορές συγκρούεται από το περιβάλλον της Ορθόδοξης Επιστημονικής Θεολογίας, όπως αυτή διατυπώνεται στα σύγχρονα Θεολογικά συγγράμματα, τα οποία στην επέκτασή τους επηρεάζουν τόσο την κατήχηση των πιστών, όσο και τα

κηρύγματα του άμβωνος. Η σχολαστική διάκριση σε κακές και καλές πράξεις, όπου οι μεν πρώτες ταυτίζονται με την αμαρτία, οι δε δεύτερες με την αρετή, δεν ταυτίζεται στο βιωματικό περιβάλλον της Ορθόδοξης Παράδοσης. Οι πράξεις του ανθρώπου, είτε καλές είτε κακές, στην Ορθόδοξη Παράδοση αποτελούν σαφώς αντικείμενο Χριστότητας, που εκδηλώνονται στο περιβάλλον της κοινωνικής συμπεριφοράς του χριστιανού. Οι πράξεις του χριστιανού δεν είναι άσχετες από την αρετή και την αμαρτία, αλλά από μόνες τους δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ούτε σαν αρετές ούτε σαν αμαρτίες. Στην σύνθεση της διδασκαλίας των Πατέρων της Εκκλησίας που συνιστούν γνήσιους φορείς της Ορθόδοξης Παράδοσης, ως αμαρτία προσλαμβάνεται οτιδήποτε αδυνατίζει το δεσμό της αγαπητικής σχέσης με το Θεό. Σε αυτή τη λογική ο άνθρωπος διαρκώς αμαρτάνει, όμως η Ορθόδοξη Παράδοση προβάλλει διαρκώς την ελπίδα, απαλείφοντας κάθε ενδεχόμενη απογοήτευση από την επαναλαμβανόμενη αμαρτία. Η επικινδυνότητα δηλαδή της αμαρτίας, δεν έγκειται σε αυτή καθ’ αυτή πράξη μόνο, αλλά στην αδυναμία του ανθρώπου να συνειδητοποίηση την πράξη και να προβεί σε ουσιαστική προσπάθεια διόρθωσης. Η προσπάθεια αυτή στο βίωμα του χριστιανού, παρουσιάζει αδιάκοπη και συνεχή εξέλιξη και αποτελεί διαδικασία διαρκώς εκτεινόμενη στο βίο του. Αυτό προσδιορίζει και τον αγώνα του χριστιανού, ο οποίο πορευόμενος και βιώνοντας σε αυτή την εξέλιξη, άλλοτε αστοχεί και άλλοτε ευστοχεί, καθ’ όσον η επιτυχία και η αποτυχία έχουν πρόσκαιρο χαρακτήρα.

Στην Παράδοση της Εκκλησίας, βασικό ρόλο κατέχει η νηστεία ως μια μορφή πνευματικής άσκησης ξένωσης του ανθρώπου από τα πρόσκαιρα και τα φθαρτά. Το μέτρο αυτής της άσκησης κρίνεται στο βαθμό ικανότητας του κάθε ανθρώπου. Τα ορισμένα υπό της Εκκλησίας και της Παραδόσεως διαστήματα νηστείας βοηθούν δημιουργώντας τις συνθήκες μέσα από τη λειτουργική ζωή, έτσι ώστε να περιορίζονται οι υπερβολές και να καλλιεργείται η επίτευξη του στόχου αύξησης της πνευματικότητας. Παράλληλα, έχοντας ρεαλιστική ανθρώπινη βάση ο παραδοσιακός θεσμός της νηστείας, διασφαλίζει το σύνολο σώμα της ορθόδοξης κοινωνίας, περιορίζοντας την υπερηφάνεια που θα μπορούσε να προκύψει από την καθιέρωση νηστείας του κάθε πιστού για τον εαυτό του. Η κοινή συνισταμένη της νηστείας δηλαδή, σε συγκεκριμένο χρόνο και σε συγκεκριμένες τροφές διασφαλίζει την ενότητα του Σώματος της Εκκλησίας, ώστε να μην εκτρέπεται από το βίο της ταπείνωσης και της μετάνοιας που στοχεύει στην αγιότητα της αυτογνωσίας.

Στην ίδια λογική η ελεημοσύνη ως πνευματική άσκηση, η οποία πολλές φορές συνυφαίνεται με τη νηστεία, δεν έχει ως στόχο στην Ορθόδοξη Παράδοση στο να σωθούν οι φτωχοί, αλλά στοχεύει να σωθεί ο παρέχων την ελεημοσύνη.

Πηγή: Πεμπτουσία

Του Βασιλείου Γκρίλλα, Θεολόγου